

Kolay Ekonomi - Dr. Mahfi Eğilmez

- **Ekonomi**, tasarruf anlamına gelmektedir.
İnsanların ihtiyaçları sınırsızdır, buna karşılık imkânları sınırlıdır.
İmkânlarımız gelirimizle, servetimizle, borçlanma kapasitemizle sınırlıdır.
- Arz, talepten fazlaysa malın fiyatı düşer, talep, arzdan fazlaysa malın fiyatı yükselir.
- Bir ülkede belirli bir dönem içinde (3 ay, 1 yıl) üretilen nihai mal ve hizmetlerin fiyat cinsinden toplam değerine **gayrisafi yurtiçi hasıla** (ya da kısaca **GSYH**) diyoruz.
- Türkiye’de GSYH üçer aylık dönemler itibariyle açıklanır ve sonunda yıllık GSYH ortaya çıkar.
- 2010 yılında Türkiye’nin yıllık GSYH’sı **1.105 milyon TL** (1 trilyon 105 milyar) olarak hesaplanmıştır.
Bunu nüfusa böldüğümüzde kişi başına düşen yıllık geliri hesaplayabiliriz.
2010 yılında Türkiye’nin yıl ortası nüfusu 73 milyon olarak tahmin edilmektedir.
Buna göre **kişi başına yıllık gelir 15.137 TL** olarak ortaya çıkmaktadır.
- 2010 yılında GSYH **736 milyar dolar**, kişi başına yıllık gelir de **10.080 dolar** olarak bulunmaktadır.
- Türkiye İstatistik Enstitüsü (**TÜİK**), işsizlik oranını hesaplarken **Uluslararası Emek Örgütü’nün (ILO)** standart hesaplama yöntemlerini kullanıyor.
TÜİK’in kullandığı uluslararası standarda göre istihdam edilmeyen, son üç ayda iş aramış olan ve 15 gün içinde bir işte istihdam edebilecek durumda olan kişiler işsiz olarak sınıflandırılıyor.
- 15 yaşından büyük olup da son üç ay içinde iş arayan ve 15 gün içinde işbaşı yapmaya hazır olduğunu bildirenlerin toplam işgücüne bölünmesiyle **işsizlik oranı** hesaplanıyor.
- **Kamu bütçesinin** ötekilerden farkı vergidir.
Karşılıksız bir gelir olan vergiyi yalnızca kamu kesimi tahsil edebilir.
Kamu kesimi bütçesinin özel bütçelerden bir başka farkı yasa olmasıdır.
- **2011 yılı 253,8 milyar TL’lik** vergi gelirinin dolaysız vergiler toplamı: **82,1 milyar TL**, dolaylı vergiler toplamı: **171,7 milyar TL**, toplam vergi gelirinin **yüzde 33’ü dolaysız, yüzde 67’si dolaylı** vergilerden oluşuyor.
Dolaylı vergiler gelirin kazanılması üzerine dayandığı için çok kazananı değil çok harcayana vergilendirmek gibi bir adaletsizliğe yol açıyor.
- Gelişmiş ekonomilerde dolaylı ve dolaysız vergiler arasındaki oran yarı yarıyadır.
- **Maliye politikası**, yüksek istihdamı ve istikrarlı büyümeyi sağlamak üzere hükümetin giderler, vergiler, borçlanma, dış ticaret vb. gibi konularla ilgili olarak aldığı kararlar ve yürüttüğü uygulamalar bütünüdür.

- Maliye politikasının dört temel alt politikası vardır:
(1) Vergi politikası, **(2)** Harcamalar politikası, **(3)** Borçlanma politikası, **(4)** Diğer politikalar.
- **Merkez Bankası**'nın fiyat istikrarı hedefine ulaşmak için uyguladığı açık piyasa işlemleri, politika faizi oranı ve zorunlu karşılıklar oranı politikalarının bütünüdür.
- **Para politikası** denildiğinde akla üç politika bileşeni gelir:
(1) Faiz politikası, **(2)** Açık piyasa işlemleri (APİ), **(3)** Karşılıklar politikası.
- Bankalar, gün sonunda ellerinde kalan fazla parayı Merkez Bankası'na yatırır ya da gün sonunda hesapları açık kalmışsa o kadar parayı Merkez Bankası'ndan borç alırlar.
Borç alış verişinin Merkez Bankası'nca belirlenmiş faizleri vardır.
Merkez Bankası'nın piyasaları etkilemekte kullandığı **asıl faiz** budur.
- Faizi doğrudan artırmak yerine gecelik faizlerin borçlanma ve borç verme arasındaki farkını yükseltti.
Faiz koridoru politikası piyasada faizlerin yükselmesini sağladı.
- **Dış ticaret dengesi:** Bir ülkenin yurtdışından döviz ödeyerek ithal ettiği mallar için yaptığı döviz ödemeleriyle yurtdışına döviz karşılığı sattığı mallardan elde ettiği döviz gelirleri arasındaki farktır.
- Bir ülke yalnızca mal ihraç edip mal ithal etmez.
Bunların yanında hizmet ithalatı ve ihracatı da yapar.
Bunun yanında ülkenin taşımacılık gelir ve giderleri, faiz gelir ve giderleri gibi döviz kazanım veya kayıpları vardır.
Bunları da malların üzerine eklersek dış ticaret dengemiz **cari denge** halini alır.
- **Cari işlemler dengesi:** Bir ülkenin toplam mal ve hizmet ihracatı ve transferleriyle aynı kalemlere yönelik ithalatı arasındaki farktır.
- Türkiye 2010 yılında 56,3 milyar dolar dış ticaret açığı, 48,6 milyar dolar cari açık vermiştir.
- Cari açığı **GSYH**'ya (tahminen 736 milyar dolar) böler ve 100 ile çarparsak cari açığın GSHY'ya oranını yüzde 6,6 olarak hesaplamış oluruz.
- Bir ülkenin **yabancı paralara karşı değerini** belirlemede kullanılan iki temel yöntem vardır:
(1) Sabit döviz kuru yöntemi, **(2)** Dalgalı döviz kuru yöntemi.
- **Sabit döviz kuru** yöntemi uygulamasında ülke parasının yabancı paralara karşı değeri bir kamu otoritesi (Merkez Bankası) tarafından belirlenir.
Değişiklik gerekiyorsa bunu da söz konusu otorite yapar ve ilan eder.
Türkiye, 1980'lerin ortalarına kadar bu yöntemi uyguladı.
- **Dalgalı döviz kuru** uygulamasında ülke parasının yabancı paralar karşısındaki değeri tıpkı diğer mallarda olduğu gibi arz ve talep koşulları tarafından piyasada belirlenir.

- **Kamu borçlanması**, bütçe açığının veya bir yatırım ihtiyacının eksik kalan finansman bölümünün ya da herhangi bir ihtiyacın karşılanması için geçici olarak başka kaynaklardan alınan parasal destek olarak tanımlanabilir.
- Kamu kesiminde karşılaşılan bütçe açığını kapatmak için finansman arayışına çıkıldığında üç yol söz konusu olabilir:
  - (1) Gelirleri artırmak,
  - (2) Giderleri azaltmak,
  - (3) Borçlanmak.
- **Borçlanma** kaynaklarına göre ikiye ayrılır:
  - (1) İç borçlanma,
  - (2) Dış borçlanma.
- Borçlanmanın temel aracı **tahvil ya da bonodur**. Tahvil 1 yıldan uzun, bono 1 yıldan kısa vadeli borçlanma senedine verilen addır.
- **Kamu kesimi borç yükü** = (Kamu kesimi borç yükü / GSYH) x 100
- Türkiye'nin 2010 yılında toplam kamu kesimi borç stoku **473,7 milyar TL** ve kamu borç yükü **yüzde 43** dolayında bulunuyor.
- Büyümenin içinde fiyat artışları da yer aldığı için buna **nominal büyüme** deniyor. Nominal büyüme bize ekonominin gerçekte ne kadar büyüdüğünü göstermez.
- Ekonomik büyüme denildiğinde kastedilen fiyat artışlarından arındırılmış büyüme, yani **reel büyümedir**. Fiyat artışının yarattığı nominal büyüme yalnızca görüntüyü değiştirmiş, refah artışına katkı yapmamıştır.
- Gelir dağılımının adil olup olmadığının ölçülmesi için **Lorenz Eğrisi** ve buna dayanılarak oluşturulan **Gini katsayısıdır**.
- **Gini katsayısı** sifıra ne kadar yakınsa gelir dağılımı o kadar adil, bire ne kadar yakınsa gelir dağılımı o kadar bozuk demektir. 1 mutlak eşitlik hali demektir. Dünyada bu konumda ülke yoktur.
- Türkiye'nin 2010 yılına ilişkin gelir dağılımı anketi sonuçlarına göre Gini katsayısı, **0,40** olarak hesaplanmış bulunuyor. Gelir dağılımı düzgün olan ülkelerde bu oran **0,30** dolayındayken gelir dağılımı bozuk ülkelerde **0,40** dolayında yoğunlaşıyor. Geri dağılımın daha adil olduğu ülkelerde dolaylı vergilerin toplam vergi gelirleri içindeki oranı **yüzde 50** veya üzerinde pay tutuyor.

- **Enflasyon** iki tür veriye dayanılarak hesaplanır.
İlk olarak seçilmiş hane halklarına hangi mal ve hizmetleri hangi ağırlıkla kullandıkları anket uygulamasıyla sorularak hane halklarının bütçelerinde yer alan mallar ve hizmetlerle bunların ağırlıkları saptanır.
- TÜİK yetkilileri her ay bu mal ve hizmetlerin fiyatlarını çarşı ve pazarda seçilmiş yerlerden, bu malları veya hizmetleri üreten kamu kurumlarından derleyerek bu tabloda ilgili yere yerleştirirler. Sonra bu fiyatları sepette yer alan ağırlıkla çarparak ve sonuçlarını toplayarak bir endeks sayısı bulurlar.
- **Tüketici fiyatları endeksi** Ocak ayında 100, Şubat ayında 102 çıkmışsa enflasyonda yüzde 2 artış olur.
- Enflasyon, endeksin bir aydan öteki aya artışı olarak hesaplandığında buna **aylık enflasyon**, geriye doğru 12 aylık olarak hesaplandığında **yıllık enflasyon**, bir yılın ortalaması alınarak hesaplandığında **ortalama yıllık enflasyon** adını alır.
- Enflasyonu ölçmekte kullanılan bir diğer endeks **de üretici fiyatları endeksidir**. Buna da üretilen mal ve hizmetlerin üretici aşamasındaki fiyatları ele alınır.
- Türkiye’de tüketici fiyatları bazında yılsonu enflasyonu 2009 yılında **yüzde 6.53**, 2010 yılında **yüzde 6.40** ve 2011 yılında **yüzde 10.45** olmuştur.
- Türkiye’nin ihtiyacı olan **ekonomik yapısal reformların** en önemlileri üç başlıkta toplanabilir.
  1. Büyümenin ithalata bağımlı yapıdan kurtarılması ve cari açığın düşürülmesi,
  2. Vergi sisteminin dolaylı vergilere dayalı olmaktan çıkarılıp dolaysız vergilere ağırlık veren bir yapıya dönüştürülmesi,
  3. Enerji faturasının azaltılması için gerekli tasarruf önlemlerinin alınması.
- **Ekonomi** sözcüğü Yunanca iki ayrı sözcüğün birleştirilmesinden türetilmiş bir sözcüktür. **Oikia** ev, **nomos** kural, oikianomos da eve ilişkin kurallar ya da ev yönetimi anlamına gelir.
- **Ekonomi**, yaşamımızı sürdürebilmemiz için gerekli ihtiyaçlarımızı karşılamamıza yarayan eylemler ve bu eylemleri inceleyen bilim dalıdır.
- Emek = Ücret
Sermaye = Faiz
Doğal kaynaklar = Rant
Girişimcilik = Kar
Milli gelir = Ücret gelirleri + Faiz gelirleri + Rant gelirleri + Karlar
GSYH = Toplam üretim = Toplam gelir = Toplam harcama
- **Fiyat** arz ile talebin bulunduğu yerde oluşur.
Fiyat arz ve taleple oluşur ama arz ve talep yalnızca ihtiyaçların karşılanmasının ötesinde başka şeylerin yarattığı etkilere de açıktır.

- **Piyasa**, kapitalist sistemin temel unsurudur.
Piyasa, değerleri belirler, üretimi örgütler, üretilen mal ve hizmetin dağıtımını sağlar, rasyonelliği sağlar, geleceği biçimlendirir.
- Türkiye’de doğumdan sonra beklenen yaşam süresi **74 yıl**.
Okulda geçirilen ortalama süre **6,5 yıl**.
Beklenen okullu eğitim süresi **11,5 yıl**.
Kişi başına gelir **12.246 dolar**.
- Türkiye GSYH olarak dünyanın **en büyük ilk 20 ekonomisi** arasına girmiş olsa da insani gelişmişlik endeksinde ne yazık ki hala **92. sırada** yer alıyor.
- **Stagflasyon** iki ayrı sözcüğün birleştirilmesiyle oluşturulmuş bir sözcüktür.
İlk bölümü durgunluk anlamına gelen **stagnation**, ikinci bölümü de enflasyondan alınmış buluyor.
Durgunluk içinde enflasyon anlamına geliyor.
Yani reel ekonomik büyüme olmaksızın fiyatların artmaya devam etmesi halini ya da GSYH’nın nominal olarak büyümesine karşılık reel olarak büyümemesi halini ifade ediyor.
- **Slumpflasyon**, sık rastlanmamakla birlikte ekonomik dengenin (ya da dengesizliğin) en korkutucu halidir.
Slumpflasyon da stagflasyon gibi iki sözcükten oluşuyor.
Slump; batma, çökme anlamına geliyor.
Enflasyonla birleştirildiğinde **çöküş içinde enflasyon** gibi bir anlam çıkıyor.
Yani ekonomi küçüldüğü halde enflasyon olgusunun varlığını ifade ediyor.
- **Enflasyon**, fiyat artışı demek değildir.
Enflasyon, bir sepetteki mal ve hizmetlerin çoğunun fiyatlarının artması demektir.
Üstelik bu artışın bir defalık değil, **sürekli** olması gerekir.
- Eğer bir ekonomi üst üste iki çeyrek küçülme sergilemişse buna **resesyon** denir.
- **Depresyon**, GSYH’nın önemli oranda küçülmesine yol açan, ekonomik faaliyetlerde gerileme yaratan ekonomik denge bozukluğu hali olarak tanımlanıyor.
- **Deflasyon**, fiyatların genel düzeyinde gerileme hali olarak özetlenebilir.
- *“Para kötü bir sahip, harika bir köledir.”*
- **Para**, iki farklı malın değişimi için kullanılan üçüncü bir maldır.
- **Paranın kullanım alanları**,
  1. Bir mal veya hizmeti satın almak,
  2. Değer biriktirmek,
  3. Ölçü birimi olarak kullanmaktır.

- **Para talebi,**
  1. Günlük ihtiyaçlarımızı karşılamak,
  2. Değer biriktirmek,
  3. Spekülasyon amaçlarıyla olur.
- **Para ekonomisinin alternatifi barter** ya da **takas** ekonomisidir.
- Osmanlı İmparatorluğu'nda **aşar vergisi** adlı bir vergi vardı. Bu vergi, çiftçiden aynı olarak alınıyordu. Çiftçi ürettiği malın **onda birini** devlete vergi olarak veriyordu. Aşar Cumhuriyetin ilanından kısa bir süre sonra (**1925** yılında) kaldırıldı.
- Bir paranın uluslararası alanda rezerv para olarak kabulü o paranın ticaretle ve çeşitli ilişkilerde yaygın biçimde kullanılmasına bağlıdır.
- **Merkez Bankası** ve para politikası denildiğinde akla üç politika bileşeni gelir:
  1. Faiz politikası
  2. Açık piyasa işlemleri (APİ)
  3. Karşılıklar politikası
- Merkez Bankası halktan mevduat kabul etmez ve halka kredi vermez. Mevduat kabul ettiği ve kredi verdiği kurumlar kural olarak yalnızca bankalardır.
- Bankalar, gün sonunda ellerinde kalan fazla parayı Merkez Bankası'na yatırır ya da gün sonunda hesapları açık kalmışsa o kadar parayı Merkez Bankası'ndan borç alırlar. Bu borç alış verişinin Merkez Bankası'nca belirlenmiş faizleri vardır. Merkez Bankası'nın piyasaları etkilemekte kullandığı **asıl faiz** budur. Merkez Bankası bankaların likidite akımı sorunun çözümü için onlarla repo işlemleri yapar ve bu işleme faiz uygular. Merkez Bankası bu faize "**politika faizi**" adını veriyor.
- **Faiz**, tasarruf sahibinin, tasarrufunu kullanmak yerine bir başkasına ödünç vermesinin karşılığında aldığı bir vazgeçme ya da kullanımı erteleme bedelidir.
- **Nominal faiz** görünürdeki faiz, **reel faiz** ise enflasyondan sonraki faizdir.
- Eğer bir ülke yabancılara kendi yurttaşlarından daha fazla imkân tanıyorsa o zaman teşvik değil **kapitülasyon** söz konusu olmaya başlar.
- **Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS)**, devletler, yurt içinden yaptıkları borçlanmalarda, borçlanmanın süresinin uzunluğuna göre değişen iki türlü senet düzenleyip kendilerine borç verenlere verirler. Bunlardan ilki 1 yıldan kısa süreli iç borçlanmalar için verdikleri senetlerdir. Bunlara Türkiye uygulamasında **Hazine Bonosu** ya da kısaca Bono deniyor. Genellikle 3 ay ve katları olarak (6 ay, 9 ay gibi) düzenlenerek satılır. İkinci borçlanma senedi süresi 1 yıldan uzun vadeli olan iç borçlanmalarda kullanılan senetlerdir. Bunlara da Türkiye uygulamasında **Devlet Tahvili** ya da kısa tahvil adı verilir.

- Türkiye’de DİBS’lerle yapılan iç borçlanma taşıyacağı faize göre birkaç farklı şekilde yürütülür. Eğer DİBS üzerinde belirli bir **sabit faiz** taşıyorsa buna **sabit faizli veya kuponlu borçlanma** denir. Bu durumda DİBS’i satın alan kişi ya da kurum belirli tarihlerde o kuponları vererek karşılığı olan faizi alır. Vade sonunda ise kâğıdın kendisini vererek anaparasını alır.
- Bir başka iç borçlanma çeşidi **değişken faizli borçlanmadır**. Burada kâğıdın faizi belirli bir göstergeye endekslenir. Burada Hazinesin belirli bir süredeki sabit ya da iskontolu borçlanmalarının ortalaması gösterge olarak kullanılabileceği gibi enflasyon ya da döviz kuru gibi göstergeler de endeks bazı olarak kullanılabilir. Eğer DİBS satış aşamasında bir faiz taşımaksızın indirimle satılıyorsa buna iskontolu borçlanma denir.
- Merkez Bankası, bankalardan aldığı zorunlu karşılıklar için eskiden faiz verirdi, bu uygulamayı kaldırdı şimdi faiz vermiyor. Faiz vermediği için de oranları değiştirerek para politikası aracı olarak kullanıyor. Gecelik borç verme faizi ve haftalık repo ihalesi faizi, faiz kararlarını asıl olarak etkileyen faizlerdir.
- Eğer bir ekonomide sabit döviz kuru sistemi varsa döviz kurlarını Merkez Bankası ya da hükümet belirler. Şimdilerde bütün ekonomiler **dalgalı ya da serbest döviz kuru** yöntemine geçtiler. Bu yöntemde döviz kurları her gün piyasalarda belirleniyor.
- Devlet şirket gibi yönetilemez. Şirketin patronu bellidir. Birden fazla sahibi olsa da, hatta halka açık bir şirket bile söz konusu olsa şirketle ilgili kararları alıp uygulayan bir başkan ve yönetim kurulu vardır. Oysa devlette patron belli değildir. Kısmen parlamento, kısmen hükümet, kısmen bürokrasi, kısmen denetim organları, kısmen de yargı yetkili hale gelir.
- Devlet, şirketlerden farklı olarak vergi toplama yetkisine sahiptir. Yani finansman sıkıntısına düşse basar parayı finansmanı sağlar. Sonunda enflasyon olur ama enflasyonu tek başına devlet değil bütün toplum paylaşır. Oysa şirketler finansman sıkıntısına düşse böyle bir imkânları yoktur.
- Devletin borçlanmasıyla şirketin borçlanması farklıdır. Devletler, şirketlere göre daha uzun vadeli ve ucuz maliyetle borçlanabilirler. Genelde şirketlerin kredibilitesi içinde buldukları devletin kredi değerliliğiyle sınırlıdır.
- Şirketler sermayelerini halka açabilirler, hisse senedi çıkarabilirler. Devletlerin sermayesi olmadığı için böyle bir işlem yapamazlar.

- Şirketler malvarlıklarının değerini bilirler ve bilançolarında gösterirler. O nedenle şirketlerin bir **piyasa değeri** vardır. Oysa devletler mal varlıklarının değerini tam olarak bilemezler. Ormanlar, sahiller devletin malı sayılır. Bunların değeri bilinemez. Yani devlet sahip olduğu nakit varlıkları ve tapulu gayrimenkullerin değerini bilse de tapulu olmayan gayrimenkullerinin değerini bilmez. Devletlerin bir piyasa değeri de olmaz.
- Devletler şirket gibi şirketler de devlet gibi yönetilemez.
- Devletin üç farklı sistemdeki yeri

Konular	Piyasa Ekonomisi	Planlı Ekonomi	Karma Ekonomi
Üretim	Özel kesim ağırlıklı	Devlet ağırlıklı	Ayrım yok
Para politikası	Fiyat istikrarına yönelik	Ekonominin tümüne yönelik	Piyasaya yardımcı olacak biçimde
Maliye politikası	Tarafsız	Aktif karışımçı	Etkileyici
Fiyatlar	Piyasada	Merkezi otoritece	Devlet karışabilir
Kur	Dalgalı	Sabit	Müdahaleli
Faiz	Piyasada	Merkezi otoritece	Devlet karışabilir
Özel mülkiyet	Sınırsız	Sınırlı	Geniş

- **Piyasa ekonomisinde** devletin ağırlığı fazla değildir. Bu sistemde esas ağırlık özel kesimde yani piyasayı oluşturan güçlerdedir. Sistemde etkinliği olan kurum olan Merkez Bankası'nın temel görevi fiyat istikrarını sağlamaktır.
- **Planlı ekonomi** devlet ağırlığının en fazla olduğu sistemdir. Burada neredeyse her şey devletin etkisine açık olarak sistemleşmiştir.
- **Karma ekonomi** sistemi ise hem devletin hem de özel kesimin belirli ağırlıklara sahip olduğu bir sistemdir. Asıl olarak gerektiğinde piyasaya müdahale edilmesini savunan Keynesyen ekonomi yaklaşımı bu sistemin ekonomik yaklaşımıdır. Bugün dünyadaki bütün ekonomiler karma ekonomik sistemi uygulamaktadır. Yani ne piyasa ekonomisinde devlet tümüyle ve yalnızca klasik fonksiyonlarına dönmüştür ne de planlı ekonomide özel kesim tümüyle ortadan kalkmıştır.
- *"İki Yahudi bir araya gelse şirket, iki Türk bir araya gelse devlet kurar."* Çin Atasözü
- **Sermaye** bir iş kurabilmek, bir yatırım yapabilmek için gerekli olan varlık veya borçların toplamıdır. **Sermayenin getirisi sanılanın aksine kar değil faizdir.**
- Emeğin getirisi ücrettir. Toprak veya benzeri mülklerin mal sahipliğinin getirisi ranttır (kira). **Sermayenin getirisi faizdir.** Girişimciliğin getirisi kardır.

- Bir ülkedeki ekonomik birimlerin (bireyler, kurumlar, devlet) yabancı ülkelerdeki ekonomik birimlerle olan alışverişi **ödemeler dengesi** adı verilen bir bilançoda gösterilir. Yabancı ülkelere satılan mallar ihracat, yabancı ülkelere alınan mallar ithalat olarak değerlendirilir ve bu ikisi arasındaki farka **dışticaret dengesi** adı verilir.
- **Cari denge** bir ülkenin ekonomik birimlerin yabancı ülkelerdeki ekonomik birimlere olan her türlü alışverişinin sonucunu gösterir.
- **Yabancı yatırımlar** iki yolla gelir:
  1. **Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımı**

Eğer yabancı sermaye bir ülkeye fabrika yapmak, şirket almak, imalat yapmak gibi amaçlarla geliyorsa buna doğrudan yabancı sermaye yatırımı deniyor.
Bu sermaye kalıcıdır.
Getirdiği parayla üretim birimi kurar, işçi istihdam eder ve üretim yapar.
Üretimin mutlaka mal üretimi olması gerekmez, hizmet üretimi de olabilir.
  2. **Portföy Yatırımları**

Bu yatırım çeşidi hisse senedi satın almak yani borsaya yatırım yapmak, mevduat yapmak, devlet tahvili veya bonosu satın almak ya da doğrudan borç (kredi) vermek şeklinde ülkeye gelir.
- Doğrudan yabancı sermaye yatırımıyla portföy yatırımı arasındaki temel farklar iki tanedir:
  1. Doğrudan yabancı sermaye yatırımında yatırımın anaparası ya da ana değeri ülkede kalır. Dışarı götürülen yalnızca kardır.
  2. Portföy yatırımında zamanı gelince hem anapara hem de kazanç ya da faiz birlikte ülkeyi terk eder.
- Portföy yatırımları kısa sürede para kazanıp geri gittiği için buna **sıcak para** demek adet olmuştur.
- İçinde bulunduğumuz sistemin adı **kapitalizmdir**. Karl Marx'ın taktığı kapitalizm sözcüğü ile sermayenin egemen olduğu bir sistem ifade edilmiş olur.
- Kapitalizmin ortaya çıkışı aslında **15. yüzyılda** gelişen merkantilizmle başladı. **Merkantilizm** ticari kapitalizmin bir ifadesidir. Ne var ki kapitalizmin asıl çıkışı ve yükselişi yaklaşık 200 yıl kadar önce sanayi devrimiyle birlikte oldu. Sermaye birikiminin artması kapitalizm denilen sistemi yaratırken bir yandan da yeni buluşların ve sanayiye uygulanmasının artmasına yardımcı oldu.
- Dünya tarihinde **üç önemli devrimden** söz etmek mümkündür.
  1. Yaklaşık on bin yıl kadar önce başlayan **neolitik devrim**, yani insanın yerleşik yaşama geçerek tarıma başlaması ve o zamana kadar yalnızca tabiatın verdiği meyve ve sebzeleri devşirerek ve hayvanları avlayarak tüketici olarak yaşamışken ilk kez bitkileri ıslah ederek ve hayvanları evcilleştirerek üreticiliğe de geçmesi.
  2. Yaklaşık 150 yıl kadar önce başlayan **sanayi devrimi**, yani o zamana kadar atölyelerde tek tek yapılan üretimin yerini kitlesel üretimin alınması.
  3. Yaklaşık yirmi yıllık bir geçmişi olan **elektronik iletişim devrimi** yani internet kullanımının yaygınlık kazanması.

- “**Kağıt para**, ilk kez 1024’de Çin’de kullanıldı.
Kağıt paranın egemenliği madeni paradan alması aşağı yukarı bin yıl sürdü.
- İlk bankalar İtalya’da **1300’lerde** ortaya çıktı.
- İlk hisse senedi **1553’de** Londra’da Muscovy Şirketi tarafından ihraç edildi.
- 1600 yılında dünya ticaretini hedefleyen ilk şirket olan İngiliz East India Company kuruldu.
- **Milli gelir** başlıca **üç biçimde** hesaplanır.
İlkinde üretim değerleri fiyat cinsinden toplanarak hesaplama yapılır.
Ülkede belirli bir dönem içinde üretilen bütün mal ve hizmetleri fiyatları cinsinden toplarsanız milli gelire ulaşırsınız.
İkincisinde üretim faktörlerinin (emek, doğal kaynaklar, sermaye ve teşebbüs gücü) bir yıl içinde elde ettiği gelirler (ücret, rant, faiz ve kar) toplanarak sonuca ulaşılır.
Sonra bunun üzerine bazı ekleme ve çıkarmalar yapılarak GSYH’ya varılır.
- Ekonomi teorisinde **dört tür gelir** vardır:
(1) Emegın gelirin **ücret**; **(2)** Sermayenin gelirin **faiz**; **(3)** Müteşebbisin gelirin **kar** ve **(4)** Mülkiyet gelirin **rant** denir.
- Toplam harcanabilir gelirin **yüzde 39’u** maaş, ücret ve yevmiyelerden yani emegın karşılığında elde ettiği harcanabilir gelirden, **yüzde 35’i** müteşebbislerin elde ettiği gelir, yani kardan oluşuyor.
- Mülk gelirleri olarak sınıflandırılan faiz ve rant gelirlerinin payı **yüzde 9,3**. Bunun 4,4 puanı gayrimenkul gelirleri, 4,9 puanı rant geliri diye aşağıladığımız faiz gelirleridir.
- **İlk yurtdışı borçlanma** Abdülmecit tarafından **1854** yılında **Kırım savağını finanse etmek için** alınmıştır. Bu borçlanmanın ardından peş peşe borçlanan Osmanlı İmparatorluğu borçlarını ödeyemeyecek duruma gelince borç veren batılı ülkeler bu borçları tahsil etmek için **Düyunu Umumiye İdaresini** kurmuşlardır. Böylece Osmanlı İmparatorluğu mali yönetimini başkalarına teslim etmiştir.
- **Lozan Antlaşması’na** göre 1912 öncesi borçların % 62’si, 1912 sonrası borçların % 77’si Türkiye’ye kalmıştır.
- Osmanlı’dan devralınan borçların ödenmesi **1954** yılında bitirildi. Osmanlı’dan devralınan borçlar **145 milyon Osmanlı altın lirası** tutarındaydı.
Bu da o dönemin milli gelirin yaklaşık yüzde 65’i ediyor.
Bu borcu aynı mantıkla bugünkü değerlerle hayal etmeye çalışırlarsa kabaca 500 milyar dolarlık bir borç yüküne denk geldiğini göreceklerdir.
- Osmanlı’dan devralınan borçların bir bölümü **1942** yılında yürürlüğe sokulan **varlık vergisiyle** ödenmiştir.
Bonoya bağlı borçlar 1989’a kadar ödenmeye devam etmiş ve son ödeme o tarihte yapılarak Osmanlı borçları dosyası tümüyle tasfiye edilmiştir.

- “Uygulamaya dönüşmeyen bilgi yararsız, bilgiye dayanmayan uygulama ise tehlikelidir.” Konfüçyüs
- **Enflasyon**, saçınız varken beş dolara yaptırdığınız saç tıraşını, saçınız döküldüğünde on dolara yaptırmanızdır.
- Bütçe açığı yüzde 1’in altındaysa enflasyon fazla yükselemez.
Talep enflasyonu için dediği doğrudur.
Eğer sorun kurdan, faizden ve ithal malları fiyatlarından dolayı maliyet enflasyonuna dönüşmüşse bütçe açığının düşüklüğüne bakılmaz.
- Balık tutmak için ağaca çıkılmaz.
- Ekonomi politikası sloganla yönetilmez.
Yüksek faiz düşük kur, faiz lobisi diye MB’nin en önemli silahı elinden alındı.
- Vatandaşa soruyorlar cari açık nedir diye “herkesin cep telefonu, arabası var ne cari açığı” diyor.
Oysa bu saydıkları cari açığın sebebi.
- İhracatımızın **yüzde 82’si** ithalat ağırlıklı.
Yani 100 dolarlık mal ihraç ederken 82 dolarlık kısmını ithal mallardan, 18 dolarını kendi ürettiklerimizden katıyoruz.
- Türkiye krizde **euro – dolar paritesinden** karlı çıktı.
Çünkü ithalatın % 33’ü euro, % 63’ü dolar ile.
Buna karşılık ihracatın % 49’u euro, % 44’ü dolar ile.
- Temelleri sağlam olmayan yapılar yıkılmaya mahkûmdur.
Avrupa heykelin altın kısmını, euro ise kilden ayaklarını temsil ediyor.
- Papandreu’dan öğrendiğimiz şey dünyadaki en geçerli teorinin “Parayı veren düdüğü çalar” olduğudur.
Nasreddin Hoca 700 yıl önce söylemiş.
- Bence günümüzün en başarılı politikacısı Sarkozy.
Elinde beş benzemez olduğu halde Merkel’i iyi bir ele sahip olduğuna ikna edebiliyor.
- Fransa Dışişleri Bakanı Juppe Avrupa’nın varoluşsal bir krizden geçtiğini söylemiş.
Oysa işin aslı Avrupa’nın yok oluşsal bir sürece girdiğidir.
- “Ateşi kağıtla söndüremezsin.” Para basarak krizi durdurmaya çalışan Euro Bölgesi liderleri için bir atasözü.
- “Her AB liderler zirvesi yeni bir kriz başlangıcıdır.”

- “Beleş peynir fare kapanında bulunur.”
Euro bölgesinde çözümün fonlar kanalıyla likiditenin bolllaştırılması yoluyla sağlanması çalışmaları üzerine yorum.
- Ekonomi, insan psikolojisine, beklentilere, sosyal ve siyasal olaylara fazlasıyla bağımlıdır.
O nedenle tahminlerin tutmaması normaldir.
Tahminler iki türlü yapılır
(1) Atmasyon yoluyla, **(2)** Varsayımlara ve modellere dayanarak.
Birinci grubun tutma olasılığı daha yüksektir.
“Tahminim tuttu” diye sevinmekten daha önemlisi “varsayımlarıma uygun olarak yaptığım tahminlerim tuttu” diyebilmektir.
- **İktisatçı**, hava tahmincisine çok benzer.
Tahminleri pek tutmaz ama olay bittikten sonra olayın niçin öyle olduğunu çok iyi açıklarlar.

